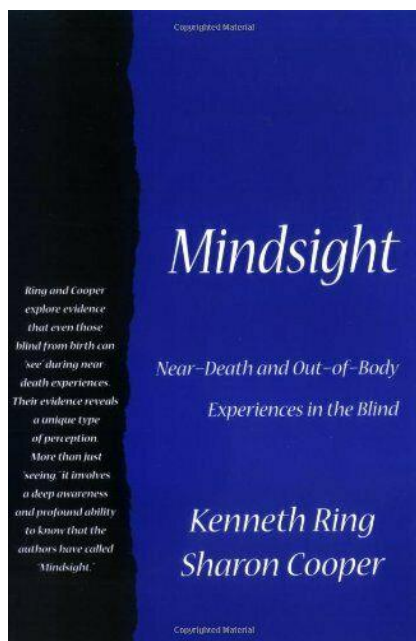

DR. KENNETH RING, DR. SHARON COOPER

Lelki látás: halálközeli és testen kívüli élmények a vakok körében.

Esetismertetés¹

„A vakok látnak, a sánták járnak,
a leprások megtisztulnak, a süketek hallanak,
a halottak föltámadnak,
a szegényeknek pedig hirdetik az evangéliumot.”
(Káldi-Neovulgáta, Evangélium Máté szerint, 11.
fejezet)

Összefoglalás ♦ Mielőtt megvizsgálánk, hogy a vakok látnak-e és milyen értelemben látnak a halálközeli élményük (HKÉ) során, először is meg kell állapítanunk, hogy az ilyen személyeknek valójában van-e HKÉ-je és ha igen, akkor azok hasonlítanak-e a látó személyek által leírtakhoz vagy pedig

különböznek azoktól. E kérdés vizsgálatához a mintánkban szereplő huszonegy válaszadóra - tizenkét nőre és kilenc férfira - kell szorítkoznunk, akik közül tízen születésüktől fogva voltak vakok, kilencen szerzett vakságban szenvedtek, ketten pedig súlyosan látássérültnek minősültek. A mintánkban szereplő vak személyek, még azok is, akik születésüktől fogva vakok, olyan élményekről számolnak be, amelyek egyértelműen megfelelnek a klasszikus HKÉ ismert prototípusának, amelyet először Raymond „Élet az élet után” című könyvében (1975) publikált. Elbeszéléseik a klasszikus HKÉ-t meghatározó elemek tekintetében általában nem különböznek a látó személyek elbeszéléseitől, mint például az élményt kísérő nagy béke és jólét, a fizikai testtől való elszakadás érzése, az alagúton vagy sötét téren való utazás élménye, a fényvel való találkozás, az életút áttekintése.

¹ A magyar fordítás az első szerző Prof. Dr. Kenneth Ring engedélyével készült, az alábbi könyv részleteit tartalmazza: Kenneth Ring and Sharon Cooper: Mindsight-Near-Death and Out-of-Body Experiences in the Blind, William James Center for Consciousness Studies, First Edition 1999. 22-28.

Forrás: <https://archive.org/details/mindsightneardea00kenn/mode/2up>

Fordította: Dr. Magyar István

Kulcsszavak: klinikai halál, halálközeli élmény, testen kívüli élmény, életút áttekintés, vak átélők

Summary ♦ *Before we explore the question whether or in what sense the blind may see during NDEs, we must first establish that such persons do indeed have NDEs and, if they do, whether they are similar to or different from those that have been reported by sighted individuals. To examine this question, we must restrict ourselves to the twenty-one respondents in our sample - twelve women and nine men - ten of whom were blind from birth, nine of whom suffered from acquired blindness and two of whom were severely visually impaired. The blind persons in our sample, even those blind from birth, recount experiences that clearly conform to the familiar prototype of the beatific NDE first popularized in Raymond Moody's book, *Life After Life* (1975). Their narratives, in fact, tend to be indistinguishable from those of sighted persons with respect to the elements that serve to define the classic NDE pattern, such as the feelings of great peace and well-being that attend the experience, the sense of separation from the physical body, the experience of traveling through a tunnel or dark space, the encounter with the light, the life review.*

Keywords: clinical death, near-death experience, out-of-body experience, life review, blind persons

Esetismertetés

Vicki Umipeg² egy Washington állambeli, házasságban élő, negyvenhárom éves nő³, akinek két halálközeli élménye (a továbbiakban HKÉ) is volt. Az első tizenkét éves korában, 1963. február 12-én történt, vakbélgyulladás és hashártyagyulladás következtében. Második HKÉ-jére majdnem pontosan egy évtizeddel később, 1973. február 2-án éjjel került sor, amikor egy autóbalesetben súlyosan megsérült.

² A teljes név használata a nyilatkozó engedélyével történt. Ha hivatkozás céljából csak keresztnévet adtunk meg az eset azonosításához, akkor álnévet használtunk – a szerzők megjegyzése

³ Vicki 1950. decemberében Vicki Noratuk néven született, most 71 éves – a ford. megjegyzése

Vicki koraszülöttként jött a világra és mindössze huszonkét hetet tölthetett édesanyja méhében. Születésekor csupán három fontot⁴ nyomott. Testtömege ezt követően egy fontra és tizennégy unciára esett vissza⁵, és mint ahogy az a koraszülötteknél a huszadik század közepén (az USA-ban) általános volt, őt is egy új típusú, légmentesen záródó inkubátorba helyezték, amelybe oxigént adagoltak. Sajnos az oxigénellátás nem megfelelő szabályozása miatt Vicki túl nagy oxigén adagot kapott és így a mintegy 50000, az Egyesült Államokban, ugyanabban az időszakban született koraszülötthöz hasonlóan olyan súlyos látóideg-károsodást szenvedett, hogy teljesen megvakult.

Amint azt egy másik kutatóval, Greg Wilsonnal⁶ készített első interjújában - aki szíves rendelkezésünkre bocsátotta a szalagokat és az átiratokat - világossá teszi, Vicki előzőleg soha semmilyen vizuális tapasztalatot nem szerzett, és még a fény mibenlétével sem volt tisztában.

- Greg: *Látott valaha bármit is?*

- Vicki: *Semmit, soha. Sem fényt, sem árnyékot, soha semmit.*

- Greg: *Tehát a látóideg mindkét szemében tönkrement.*

- Vicki: *Igen, és így soha nem voltam képes értelmezni még a fény fogalmát sem.*

Érdekes módon Vicki két HKÉ-jének - amelyeket tíz év választott el egymástól - lefolyása rendkívül hasonló volt, szinte mintha ismétlődne, bizonyos eltérésekkel, amelyek Vicki aktuális életkörülményeinek sajátosságaiból adódtak. Az ismétlések elkerülése érdekében itt csak Vicki második, huszonkét éves korában bekövetkezett HKÉ-jét mutatjuk be teljes részletességgel, mivel saját bevallása szerint is ez volt a kettő közül a részletgazdagabb és érdekesebb. A későbbi megbeszélések megalapozása érdekében azonban itt meg kell jegyeznünk, hogy mindegyik élménye során arról számolt be, hogy képes volt látni - még ha csak rövid ideig is - az őt körülvevő világot, valamint túlvilági látomásai is voltak. Ezen túlmenően mind a gyermekkori, mind a felnőttkori HKÉ-je egy teljes panorámaszerű életút áttekintést tartalmazott, amelyek során állítása szerint képes volt látni élete jelentős személyeit és eseményeit. Íme tehát Vicki második HKÉ-jének története.

1973 elején, az akkor huszonkét éves Vicki alkalmi énekesként dolgozott egy Seattle-i éjszakai klubban. Egyik este záráskor nem tudott taxit hívni, hogy hazajusson és így a körülmények arra kényszerítették, hogy az egyetlen alternatív lehetőséget válassza: egy Volkswagen mikrobuszon induljon haza olyan vendégek társaságában, akik mindketten ittasak voltak. Ennek - nem meglepő módon - súlyos baleset lett a következménye, melynek során

⁴ 1361 gramm – a ford. megjegyzése

⁵ 850 gramm – a ford. megjegyzése

⁶ Kezdetben Greg Wilson a seattle-i Kimberly Clark Sharp és az IANDS -Nemzetközi Halálközeli Tanulmányok Szövetsége- munkatársa rögzítette az interjúsorozatot Vickivel – a szerzők megjegyzése

Vicki kizuhant az összetört mikrobuszból. Sérülései súlyosak és életveszélyesek voltak, többek között koponyatörést és agyrázkódást szenvedett, valamint megsérült a nyaka, a háta és az egyik lába. (Valójában a kórház elhagyása után egy teljes évbe telt, mire az ájulás veszélye nélkül képes volt felegyenesedve lábra állni.)

Vicki tisztán emlékszik a baleset közvetlen ijesztő előzményeire, de arra csak homályosan emlékszik, hogy a baleset helyszínén hol a testén kívül, hol pedig újra a testében találta magát. Az egyetlen határozott emléke arról, hogy testén kívülről bármi külső dolgot érzékel, az egy nagyon rövid pillantás volt az összeroncsolódott VW mikrobuszra. Bár élményének ez az aspektusa zavaros volt, állítása szerint akkoriban teljes tudatában volt annak, hogy testen kívüli állapotában egy nem fizikai testben találta magát, amelynek határozott formája volt, és amely *"olyan volt"* - ahogy ő fogalmazott -, *"mintha fényből lett volna"*.

Nem emlékszik a Harborview kórházig mentőautóval megtett útjára, de miután megérkezett a kórház sürgősségi osztályára, ismét magához tért, ahol egyszer csak a plafon közelében találta magát, és onnét egy férfi orvost, valamint egy nőt (nem biztos benne, hogy a nő egy másik orvos vagy egy asszisztens volt) látott, amint éppen a testén dolgoztak. Hallotta aggódó beszélgetésüket is, amelyet arról folytattak, hogy Vicki dobhártyájának esetleges sérülése miatt a későbbiekben hallását is elvesztheti. Vicki kétségbeesetten próbálta közölni velük, hogy jól van, de természetesen nem kapott választ. Az is tudatosult benne, hogy látja maga alatt a testét, amelynek identitását számára azonosítható egyedi jegyek alapján ismerte fel (erre később még visszatérünk).

Most nézzük, miről is állította pontosan Vicki, azt hogy látta. Vallomása szerint először egy gyorsan elillanó képet látott magáról, amint egy fémasztalon fekszik, és biztos volt benne – amint mondta -, hogy *"én vagyok az"*, bár ez csak egy pillanatig tartott, mindenesetre a tény sikerült rögzítenie. Erről később így számolt be: *„Akkoriban elég vékony voltam. Meglehetősen magas és karcsú voltam abban az időben. Először rájöttem, hogy amit látok az egy test, de kezdetben még nem tudatosult bennem, hogy az enyém. Aztán érzékeltem, hogy fent vagyok a plafon közelében, és akkor erre gondoltam: «Hát..., ez elég furcsa. Mit keresek én itt fent?» Majd ez járt a gondolataimban: «Nos, ez biztos, hogy én vagyok. Tehát halott vagyok...?» Csak egy pillanatra láttam a testemet, mégis tudtam, hogy az enyém, hiszen nem voltam benne... Aztán egyre csak távolodtam tőle. Mindez nagyon gyorsan történt.”*

Emlékei szerint ezután, szinte azonnal azon kapta magát, hogy a kórház mennyezetén keresztül felfelé halad, egészen addig, amíg magának az épületnek a teteje fölé nem került, és ez alatt rövid időre panorámaszerűen látta a kórház környékét. Emelkedése során nagyon jó kedve támadt, rendkívül élvezte a korlátlan szabadságot, amit megtapasztalt. Együttal

magasztos, szép és csodálatosan harmonikus zenét kezdett hallani, amely a szélcseggő hangjára emlékeztette.

Egy alig észrevehető átmenetet követően felfedezte, hogy fejjel előre halad felfelé egy csőszerű környezetben, amelyben egyre feljebb jutott. Habár sötét volt körülötte, Vicki elmondta, hogy mégis tudatában volt annak, hogy a fény felé halad. Amikor elérte a csőszerű átjáró kijárat nyílását, a korábban hallott zene mintha himnuszokká változott volna (azokhoz hasonlókká, amelyeket az 1963-as első HKÉ során hallott), majd átjutását követően a fűben fekve találta magát. Fák, virágok és rengeteg ember vette körül a túlradó fényben, és Vicki szerint azt a fényt nem csak látni, de érezni is lehetett. Fényben ragyogtak az emberek is, akik körülvették. *„Ott minden és mindenki fényből volt. És én is fényből voltam. És amit a fény közvetített..., az a szeretet volt. Mindenütt szeretet vett körül. Olyan volt, mintha a fűből, a madaraktól és a fákból is szeretet áradt volna.”*

Vicki ezután felismert egyes személyeket is, akiket életükben ismert, és akik az ő köszöntésére érkeztek oda. Őt ilyen személy fogadta: ott volt Debby és Diane, akik Vicki vak iskolatársai voltak, és akik már évekkel korábban, tizenegy, illetve hat éves korukban meghaltak. Életükben mindketten súlyosan fogyatékosak és vakok voltak, de itt ragyogónak és gyönyörűnek, egészségesnek és életerősnek tűntek. Már nem voltak gyerekek, hanem, ahogy Vicki fogalmazott, "fénykorukban" voltak. Ezen kívül Vicki beszámolt arról is, hogy látta két gyermekkori gondozóját: Zilk urat és feleségét, Zilk asszonyt, akik szintén már korábban meghaltak. Végül ott volt Vicki nagymamája, aki őt valójában felnevelte, és aki mindössze két évvel a baleset előtt halt meg. A nagymamája, aki a többiekénél hátrébb állt, kinyújtotta a kezét, hogy megölelje az unokáját. Vicki emlékei szerint mindezen találkozások során nem váltottak egymással tényleges szavakat, inkább a szeretet és a viszontlátás örömeinek érzését tapasztalta meg.

A HKÉ közepette Vickit hirtelen a tudás teljességének érzése kerítette hatalmába: *„Olyan érzésem volt, mintha mindent tudnék... és mintha mindennek egyszerre megvilágosult volna az értelme. Egyszerűen tudtam, hogy ott majd megtalálom a választ az étellel, a bolygónkkal, Istennel és minden egyébvel kapcsolatos kérdéseimre.... Mintha az hely maga a tudás lett volna.”*

És akkor szinte elárasztották a vallással, valamint különféle tudományokkal, pl. a matematikával kapcsolatos ismeretek. Olyan nyelveket kezdett megérteni, amelyeket addig nem is ismert. Mindezen ismeretek elsajátításának mértéke megdöbbentette: *„Nem értek sem a matematikához, sem más tudományhoz.... Ennek ellenére hirtelen intuitív módon megértettem*

szinte mindent, pl. a számtanról, vagy arról, hogy a bolygók hogyan keletkeznek. Pedig korábban ezekről semmit nem tudtam.... Úgy éreztem, nincs olyan, amit ne tudnék.”

Miközben ezek a történések zajlottak, Vicki észrevette, hogy olyasvalaki közelít felé, akinek a kisugárzása sokkal nagyobb volt, mint bármely más személyé, akivel eddig ott találkozott. Azonnal felismerte, hogy ez a valaki Jézus (mert egyszer már látta őt az 1963-as HKÉ-je során), aki szeretettel üdvözölte Vickit, miközben ő megosztotta vele az újonnan szerzett mindentudása miatti lelkesedését és örömét, hogy ismét vele lehet.

Telepatikusan úton kommunikált Vickivel és ezeket mondta: *"Hát nem csodálatos? Minden gyönyörű itt, és minden összeillik. Te is újra idetalálsz majd, de most még nem maradhatsz itt. Még nem jött el a te időd, és vissza kell menned".*

Vicki érthető módon rendkívül csalódottan reagált, hevesen tiltakozott: *"Nem, én veled akarok maradni!"* Jézus azonban megnyugtatta, hogy vissza fog térni, de előbb *"vissza kell mennie, és többet kell még tanulnia és tanítania a szeretetről és a megbocsátásról."*

A még mindig ellenálló Vicki ekkor tudta meg azt is, hogy neki azért is vissza kell mennie, hogy megszülethessenek majdani gyermekei. Ezzel Vicki, aki akkor még gyermektelen volt, de *"iszonyatosan vágyakozott"* a gyermekvállalásra (azóta már három gyermeknek életet adott), szinte már lelkesedett a visszatérésért, és végül bele is egyezett.

Mielőtt azonban Vicki visszaindult, Jézus a következő szavakkal fordult hozzá: *"De előbb nézd ezt meg"*. És Vicki ezután végignézhetett egy teljes, panorámaszerű áttekintést az életéről, *"mindent a születéstől kezdve"* és miközben ezt szemlélte, Jézus gyengéden megjegyzéseket fűzött hozzá, hogy segítsen neki megérteni addigi tettei jelentőségét és azok következményeit.

Az utolsó dolog, amire Vicki emlékszik miután életútjának áttekintése befejeződött, a következő szavak voltak: *"Most el kell menned"*. Ezután *"kellemetlen zöttyenést"* tapasztalt, mintha egy hullámvasúton visszafelé indult volna, majd újra a testében találta magát, amelyet nehéznek és igen fájdalmasnak érzett.

Interjúk

1994 februárjában, egy HKÉ átélőket segítő csoportnak tartott előadás során Vickinek alkalma volt kijelenteni mindkét HKÉ-je kapcsán: *"Mindkét élményem kivételes alkalom volt számomra. Kapcsolatba kerülhettem a látással és mindazzal, ami fény, mert megtapasztalhattam."*

Amikor Greg Wilson megkérdezte tőle, mi volt a legelső reakciója, amikor az 1963-as HKÉ-je során képes volt látni, Vicki ezt válaszolta: *„Megdöbbszem. El voltam ájulva. Úgy értem, le sem tudom írni, amit gondoltam: «Hát, szóval ilyen ez....» De aztán ez a gondolatom támadt: «Hiszen ez még annál is jobb, mint amit el tudtam róla képzelni.»”*

Hogyan tudta Vicki feldolgozni kezdetben a látás élményét? Nem meglepő módon ez először bizony megterhelő volt számára, egyszerre volt idegen és zavaró is. Greg Wilsonnak így számolt be erről: *„Nemigen tudtam mit kezdeni vele (a látással). Nagyon nehéz dolgom volt ezzel kapcsolatban, mert még soha nem tapasztaltam ilyet, így számomra nagyon idegen volt.... Nézzük csak, hogyan tudnám mindezt szavakba önteni? Olyan volt, mintha hallanám a szavakat, de nem érteném meg őket, viszont tudnám, hogy ezek szavak. És mindezt úgy, mintha előtte még soha nem hallottam volna semmit. Valami egészen új dolog volt, amihez korábban nem tudtam volna semmiféle jelentést társítani.”*

Amikor néhány hónappal később interjút készítettünk Vickivel, megerősítette ezeket a reakciókat, de aztán tovább folytatta kellemetlen, sőt ijesztő érzelmi töltésük érzékeltetését:

- *Vicki: Nagyon idegen volt számomra, hogy bármi ilyesmit érzékeljek. Az igazat megvallva, nagyon kellemetlen volt. Eleinte nem volt jó dolog, inkább ijesztő volt. Nem tudtam azonosulni vele.*

- *Kérdező: Úgy hangzik, mintha zavaró lett volna az ön számára.*

- *Vicki: Ijesztő volt.*

- *Kérdező: Ijesztő? Tehát több mint zavaró. Félelmetes volt?*

- *Vicki: Igen, mert nem értettem, hogy mi történik.*

Ugyanakkor bármennyire is felkavaró volt kezdetben a látás élménye, Vicki - néhány más válaszadóhoz hasonlóan - azt állította, hogy a látás ténye önmagában nem volt számára annyira fontos. Az interjú során így nyilatkozott erről:

- *Kérdező: Mennyire volt fontos önnek a látás a HKÉ során, összehasonlítva az élmény más aspektusaival?*

- *Vicki: Nem nagyon.*

- *Kérdező: Nem nagyon? Tehát nem is volt olyan nagy dolog?*

- *Vicki: Nem. Viszont nehéz volt hozzászokni - ebben az értelemben viszont nagy dolog volt. Eleinte ijesztő is volt, aztán megtetszett és minden rendben volt. Nehezen tudtam egymáshoz viszonyítani a dolgokat - amit láttam és érzékeltem, szemben azzal, amit megérintettem és ismertem, ahogy egész életemben megismertem a dolgokat... Sokan meglepődtek azon, hogy (a látás) ilyen csekély hatást gyakorolt rám.*

Bár ez esetben nincs szükség hosszú kommentárra, de aki ismeri azt a munkát, amelyet korábban olyan vak emberekkel végeztek, akiknek a látását műtéti úton sikerült helyreállítani (pl. Gregory, 1966; von Senden, 1960), annak nem lesznek teljesen meglepőek Vicki megjegyzései. Az ilyen betegek gyakran beszélnek a "látás elsajátításával" járó nehézségekről és sokan kísértésbe esnek, hogy visszautasítsák az orvosi beavatkozás révén kapott "ajándékot". Vicki megjegyzése: *"De ez (a látás) valami új volt, valami, aminek korábban nem tudtam semmilyen jelentést tulajdonítani"* hasonlít Annie Dillard (1975) von Senden pácienseire vonatkozó megfigyeléseire: *"Az újonnan látók számára a látás olyan tiszta érzés, amelyet nem terhel jelentés"*. A vak válaszadóink vizuális ingerekre adott azonnali reakciói és azon

személyek reakciói közötti hasonlóságokat és különbségeket, akik felnőttként hirtelen szembesülnek a látás világával, később ebben a könyvben újra tárgyalni fogjuk.

Mindenesetre most, hogy már van fogalmunk arról, hogy Vicki vizuális benyomásai mennyire egyértelműek, és hogy kezdetben milyen nehezen tudott megbirkózni velük, térjünk rá konkrétabban arra, hogy állítása szerint pontosan mit is látott. Vallomásának vizsgálatát megelőzően azonban különbséget kell tennünk a látszólagos vizuális észlelések két típusa között.

Nyilvánvaló, hogy Vicki észlelései, akárcsak más vak válaszadóinkéi, általában két különböző kategóriába sorolhatók: egyrészt a fizikai világról a testen kívüli nézőpontból származó szubjektív benyomások, másrészt pedig a túlvilági környezetről szóló beszámolók. Ugyanilyen nyilvánvaló, hogy csak az előbbiek alkalmasak az objektív megerősítésre. Ezért az "evilág dolgairól szóló észlelésekről szóló beszámolók" elsődleges értékkel bírnak jelen kutatás szempontjából, amely azt igyekszik meghatározni, hogy a vakok látásról szóló állításai valaha is igaznak bizonyulnak-e, vagy konvencionális módon megmagyarázhatatlanok. A túlvilági látomások ezzel szemben - bár önmagukban is jelentős érdeklődésre tartanak számot - , ebben az összefüggésben nem bizonyító erejűek. Ezen okok miatt tehát azzal kezdjük, hogy közelebbről megvizsgáljuk, mit mondott nekünk Vicki az evilági, testen kívüli észleléseiről.

Ebben az összefüggésben a legjobb, ha idézünk abból az interjúból, amelyet 1994 májusában készítettünk Vickivel, és amelyet egy évvel később egy utóinterjú egészített ki az 1973-as HKÉ releváns aspektusairól.

- *Vicki: Az első dolog, amire igazán felfigyeltem, hogy fent voltam a plafonon, és hallottam, amiről az orvos - egy férfi orvos - beszélt. Ahogy lenéztem, megláttam azt a testet. Először nem voltam biztos benne, hogy az én testem. De felismertem a hajamról.*

- *Kérdő: Hogy nézett ki (a haja)?*

- *Vicki: Nagyon hosszú hajam volt... egészen a derekamig ért. Egy részét le kellett borotválni, és emlékszem, hogy emiatt feldúlt voltam... Aztán megláttam a jegygyűrűmet a bal kezemen, a jobb kezemen pedig apám jegygyűrűje volt, és még egy egyszerűbb aranygyűrű is, ami a sajátom volt.*

(Ezután hallotta, ahogy az orvos azt mondja a jelen lévő nővérnek, hogy kár, hogy Vicki fülének sérülése miatt a végén süket is lehet.)

- *Vicki: Én is átéltem az érzéseiket. Onnan fentről, a plafonról láttam, ahogy a testemen dolgoznak és éreztem, hogy nagyon aggódnak.*

(Próbált kommunikálni velük, de nem tudott és ezért nagyon frusztráltnak érezte magát.)

- *Kérdő: Miután nem sikerült kommunikálnia velük, mi a következő dolog, amire emlékszik?*

- *Vicki: Akkor áthaladtam a plafonon... És az elképesztő volt!*

- *Kérdő: Milyen érzés volt ez az ön számára?*

- *Vicki: Hú! Olyan volt, mintha a tető nem is létezne, mintha csak elolvadt volna.*

- *Kérdő: Volt egyfajta felfelé irányuló mozgás?*

- *Vicki: Igen.*

- *Kérdő: Igen, szóval Vicki, a kórház teteje fölött találta magát?*

- *Vicki: Igen.*

- *Kérdő: Mit vett észre, amikor oda felért?*

- *Vicki: Fényeket, odalent az utcákat és mindent. Nagyon összezavarodtam ettől.*

- *Kérdő: Láta a kórház tetejét maga alatt?*

- *Vicki: Igen.*

- *Kérdő: Mit látott maga körül?*

- *Vicki: Fényeket láttam.*

- *Kérdő: A város fényeit?*

- *Vicki: Igen.*

- *Kérdő: Vicki, látott más épületeket is?*

- *Vicki: Igen, láttam más épületeket is, de az is nagyon gyorsan történt.*

Ezután a gyors vizuális élmény után Vicki szinte azonnal bekerült a csőszerű átjáróba és nekivágott a HKÉ további, túlvilági részének.

Sajnos, mivel egyrészt az 1973-as élménye óta már eltelt több mint húsz év, másrészt mivel Vicki eddig nem azonosította az orvosi kezelésében részt vevő személyeket, most már lehetetlen külső megerősítést kapnia az akkori fizikai környezetről detektált érzékeléseihez. Mindazonáltal kérdéseinkre adott válaszai alapján világos, hogy ami magát Vickit illeti, ő maga teljesen meg van győződve arról, hogy valóban látta mindazt, amiről beszámolt. Ugyanakkor, ha nem volt biztos néhány részletben, akkor azt őszintén el is mondta. Jó példa biztos meggyőződésére egy interjú, amelyben az általa viselt gyűrűvel kapcsolatban Vicki ezt nyilatkozta: *„Mint mondtam, ez nem teljesen világos, de azt hiszem... a jobb gyűrűsujjamon a sima aranygyűrűt viseltem, mellette pedig apám jegygyűrűjét. A jegygyűrűmet egészen biztosan láttam..... Ez volt az, ami a leginkább feltűnt nekem, mert nem szokványos, narancsvirágok vannak rajta.”*

Vicki vallomásai a testen kívüli látomásáról tehát lényegében meg nem erősített és objektíve nem ellenőrizhető vallomások. Továbbá természetesen lehetne azzal érvelni, hogy a látáson kívül más módon is tudhatta, hogy a haja hosszú volt, és hogy bizonyos gyűrűket viselt abban az időben. Mindazonáltal azt is meg kell jegyezni, hogy Vicki nem zavarodott össze a látás élményétől, csak néhány részletet illetően volt bizonytalan, amit el is ismert, mivel ez egy rendkívül rövid, felkavaró és hirtelen, mintegy robbanásszerűen bekövetkező vizuális élmény volt. Ezen túlmenően az élménye alábbiakban részletezett egyéb aspektusainak további vizsgálata még inkább megerősíti állítását, hogy valóban képes volt látni a HKÉ során. Nézzük például Vicki élményének életút áttekintésre vonatkozó részét.

A fizikai világból származó és a tisztán túlvilági környezetre vonatkozó benyomások között félúton helyezkedik el az életút áttekintése, azaz életünk minden eseményének panorámaszerű áttekintése és újraélése. Vickinek mind a két HKÉ-je során külön-külön életút áttekintésben volt része, és mindkét esetben azt állította, mint a legtöbb látó ember, hogy látta az életében lejátszott eseményeket. Vicki számára - legalábbis az 1963-as életút áttekintés során - természetesen ez volt a legelső alkalom, hogy vizuálisan is megjelentek ezek az események.

A legtöbb HKÉ-t átélő számára az életút áttekintése a HKÉ legfontosabb, a további életet meghatározó eseménye, amely lehetővé teszi az átélőnek, hogy átfogó és szinte mindenre kiterjedő képet kapjon az életéről, amelyen keresztül elfogultság nélkül (az önértékeléstől eltekintve) megvizsgálhatja viselkedésének okait és következményeit. Az életút áttekintése során a hangsúly általában az érzéseken, az érzelmeken, valamint az egyén indítékain van, és az élmény tisztán vizuális aspektusai másodlagosak. Ez különösen igaz Vicki esetében, mivel - mint már tudjuk -, az élmény vizuális összetevője nem volt különösebben fontos számára. Ennek ellenére számunkra éppen ez az a jellemző, ami kiemelt jelentőségű, ezért Vickitől eltérően ezt fogjuk hangsúlyozni. Ez a tanulmány minden bizonnyal indokolatlanul nagy jelentőséget tulajdonít Vicki életszemlélete vizuális oldalának, annak a mindennapi életre vonatkozó fontos tanulságai rovására, de ezeket bizonyos mértékig - legalábbis ebben a részben - fel kell áldoznunk annak érdekében, ami jelen kutatás szempontjából lényegesebb.

Folytassuk most Vicki legelső tapasztalataival. Tizenkét éves gyermekként addigi életének áttekintésén ment keresztül, amikor először került ki a csőszerű átjáróból. És nem kérdés, hogy akkor is látta az életútját, ahogyan azt a Greg Wilsonnak adott interjújában el is mondta:

-Vicki: És akkor láttam az életemet, tudja, az egész addigi életemet, ahogyan lepergett előttem.

-Greg: Az életét látta leperegni maga előtt?

-Vicki: Igen.

-Greg: Vicki, biztosan meglepődött azon, hogy mindezt láthatta.

-Vicki: Igen, így volt. Olyan volt, mintha minden nagyon részletesen, de mégis nagyon gyorsan zajlana le előttem.

A Vickivel készített későbbi interjúnkban tovább faggattuk őt az életút áttekintéséről, hogy megerősítsünk és tisztázzunk néhányat korábbi állításai közül.

-Kérdező: Amikor ez az élmény megtörtént önnel, inkább olyan volt, mintha látta volna az életét vagy mintha bizonyos értelemben újra átélte volna?

-Vicki: Mindkettő.... Olyan volt, mintha láttam és éreztem volna, pl. éreztem volna az ízeket és minden mást. Olyan volt, mintha mindez bennem zajlott volna, de mégis elhaladt mellettem.

-Kérdező: Ez teljes mértékű érzékszervi érintettséget jelentett?

-Vicki: Igen. Olyan volt, mintha egy nekem lejátszott filmet látnék, de ugyanakkor szerepelnék is benne, de egyúttal kívülről is nézném.

- Kérdező: Vicki, amikor ez történt önnel, látta az egész életét?

- Vicki: Igen. Mindent láttam és éreztem is mindent, nemcsak amit én átéltem, hanem mindazt, amit velem kapcsolatban mások éreztek.

Vicki ezután mind a Greg Wilsonnal készített interjújában, mind a mi interjúnkban számos konkrét példát hozott fel életének különböző eseményeivel kapcsolatban, amelyeknek tanúja volt életútjának áttekintése során. Ezekből az epizódokból mutatunk be itt hármat.

Az első akkor történt, amikor Vicki körülbelül nyolcéves volt és a vakok iskolájának tanulója volt Oregonban. Egy másik vak kislányról, Bunnyről volt szó, akinek volt egy fészülete, amelyet nagy becsben tartott, de Vicki szerette volna, ha az övé lehetett volna. Vicki így mesélt erről: *„Elvesztette az ebédlőben, én pedig megtaláltam és hallottam, ahogy sírt emiatt. Nem mondtam meg neki azonnal, hogy nálam van és emiatt büntudatom volt. Aztán elmondtam neki.... Ezt mondtam: "Be kell vallanom, hogy kölcsönvettem egy kis időre, de nem akartam, hogy még több fájdalmat kelljen átélned, ezért azonnal vissza akarom adni neked."*

Amikor ez a jelenet lejátszódott Vicki számára az életút áttekintése során, akkor nemcsak a saját és Bunny érzéseit élte át újra, hanem azt is látta, hogy hol történt az esemény. Állítása szerint mindent látott: *"Székeket, asztalokat, ágyakat stb. A kollégiumban voltunk, amikor visszaadtam neki. Láttam a szobánkat és láttam mindent.... Olyan volt, mintha egy filmben lettem volna."*

Amikor az interjú során megkértük Vickit, hogy beszéljen tovább az akkori észleléseiről, akkor olyan választ adott, amely sok mindent elárul arról, hogy életútjának áttekintése során szerzett benyomásai gyökeresen eltértek attól, ahogyan vak gyermekként szokta érzékelni a környezetét, és ahogy kapcsolatba szokott lépni vele: *„Amikor az ebédlőben vagy kollégiumban közlekedtem, természetesen úgy éreztem a dolgokat, hogy nekik ütköztem vagy megérintettem őket vagy hasonló. Ezúttal viszont már messziről láttam őket. Nem az volt a helyzet, hogy közvetlenül mellettük kellett lennem, hogy megérintsem őket vagy ráülnöm vagy bármi más, mielőtt észrevettem volna őket. Nem nagyon tudom elképzelni a dolgokat az elmémben, amíg oda nem érek. Nagyon nehezen tudok megbirkózni a dolgok képeivel, amikor nem vagyok ott közvetlenül mellettük. Ezúttal olyan volt, hogy nem kellett közvetlenül ott lennem ahhoz, hogy tudatában legyek a székeknek. Láttam a fémszékeket, amelyeken gyerekként ültünk és a kerek asztalokat az étkezőben és műanyag terítő volt rajtuk. Nem kellett megérintenem a műanyag asztalterítőket, hogy tudatosítsam őket.”*

Ugyanebben az interjújában megkérdeztük Vickitől, hogy az életének áttekintése során látott-e valaha olyan jeleneteket, amelyekben két barátnője, Debby és Diane szerepelt, akikkel mindkét HKÉ-je során találkozott. Amikor Vicki igennel válaszolt, megkértük, hogy írja le

nekünk ezeket a jeleneteket. „*Diane mozgássérült volt, ezért sok gondja volt a járással. Debby eléggé duci volt, és jelentős folyadékviszatartási problémája volt. Sönt volt a nyakában, mert vízfejű is volt.*”

Történt egyszer, hogy Vicki megosztotta HKÉ-je történetét kollégiumi nevelőnőjével, aki nagyon közel állt hozzá és feltétlenül hitt neki. És ami számunkra különösen érdekes, hogy Vicki azt mondta, hogy a nevelőnő is megerősítette a két lányról szóló leírását. "Azt mondta, hogy Diane valóban így nézett ki, hogy nagyon törekeny alkatú volt. Debby pedig valóban duci volt, ezt is meg erősítette..... Jelezte, hogy igazam volt".

Természetesen, mivel Vicki korábban mindkét lányt megölelte, és tisztában volt az alkatukkal, így más információforrásai is voltak, amelyek alapján leírhatta a külsejüket. De számára is teljesen egyértelmű, hogy ebben az esetben a róluk alkotott benyomásai az életút áttekintésből, a vizuális tapasztalatokból származnak.

Vicki hasonlóan nyilatkozott az utolsó példánkban, amely ebben az esetben egy eléggé erőszakos jelenetre vonatkozott a nagymamájával kapcsolatban, aki mentálisan beteg volt, és aki már kisgyermekként arra kényszerítette Vickit, hogy gyakori szexuális kapcsolatot létesítsen vele. Ezt az esetet eredetileg Greg Wilsonnak írta le:

-Egy alkalommal, amikor tízéves voltam, a nagymamám a kanapén feküdt és a kezemet a torkára akartam tenni, mert annyira gyűlöltem őt amiatt, amit velem tett. És emlékszem, hogy a körmeimet a tenyerembe vajtam, nagyon, nagyon keményen..... Aztán bementem a szobámba... -Ezt is újra átéltem.

-Greg: De ezúttal látta is...

-Vicki: Igen, láttam magam, ahogy mindezt csinálom. És láttam a nagymamámat is.

-Greg: Vicki, tehát ez volt az első alkalom, hogy ténylegesen látta a nagymamáját.

-Vicki: Igen.

-Greg: Mi volt a reakciója, amikor meglátta a nagymamáját? Voltak olyan reakciói, hogy "Ó, így néz ki?" vagy: "Nem gondoltam volna, hogy így néz ki"?

-Vicki: Nem, nem is annyira az volt rám hatással, hogyan nézett ki, hanem inkább az érzéseim, amelyeket akkor éreztem, amikor megláttam.

Az ezt követő interjúnkban megkérdeztük Vickit, hogy le tudná-e írni, hogyan jelent meg a nagymamája abban az incidensben. Le tudta írni és a következőket mondta arról, amit látott: „*Rövid, göndör haja volt és természetes ősz hajszíne. Ezt addig is tudtam, de az ősz hajszín nem igazán jelentett számomra sokat. A rövid és göndör haja eléggé dús volt. Alacsonyabb termetű volt nálam.*”

Vickinek nyilvánvalóan volt valamilyen elképzelése a nagymamája külsejéről már a HKÉ előtt is, de azt állította, hogy a nagymamája külsejéről szóló beszámolója azon alapult, amit az

életútjának áttekintése során látott, bár újra hangsúlyozta, hogy a nagymamája vizuális megjelenése akkoriban nem volt különösebben érdekes számára.

A fenti néhány epizód Vicki tizenkét éves gyermekkori életút áttekintéséből szinte egytől egyig összhangban van azzal, amit életútjának áttekintésekor tapasztalt, amit vizuális képek formájában látott. Az, hogy ezek a képek közel sem voltak olyan fontosak számára, mint a belőlük levonható tanulságok, minden bizonnyal érthető - bár számunkra természetesen itt rendkívüli jelentőséggel bírnak, különösen, ha olyan meggyőző bizonyítékokkal párosulnak, amelyek arra utalnak, hogy Vicki valóban a vizuális érzékelés egy olyan módját élte át - bármennyire is megmagyarázhatatlanul-, amelyről addig sejtelve sem volt.

Amint azt már említettük, Vicki 1973-ban egy második életút áttekintésben részesült, amelyet az a mondat indított el, amelyet az általa Jézussal azonosított fénylő személy mondott: "De előbb nézd ezt meg."

Azonnal látta az egész életét, a születésétől kezdve. Ezúttal azonban általánosabban beszélt életének áttekintéséről, és arról, hogy mit tárult fel előtte: *„Újra láttam, ahogy nagymamám bántalmazott engem. Láttam anyám visszaéléseit velem szemben, és azt, hogy józanul csodálatos volt, de részegen már nem annyira. Újra éreztem mindezeket a dolgokat, és újra láthattam mindent. Láttam magam az iskolában, a különböző helyzetekben, átéltem akkori érzéseimet. Láttam az önző dolgokat és a szeretetteljes dolgokat is, amiket tettem. Láttam, hogy milyen hatással voltam másokra, amikor ezeket tettem és azt is, hogy mások hogyan hatottak rám, mindent.”*

Ahogy azt Vicki a Greg Wilsonnal és velünk a második életút áttekintéséről készített interjúkban világossá tette, egy érettebb szemléletű reflexióra volt lehetősége, hiszen Vicki akkor már a húszas évei elején járt és sokszor utalt az önsajnálata és a mások elítélése mellőzésének fontosságára. Mindezt azonban egyfajta fanyar humorral tette, amely az említett fénylőből áradt, aki láthatóan lehetővé tette Vicki számára ezt a tapasztalatot, miközben kommentálta és ezen kívül tanította is őt.

Ennek egyik mulatságos példája a köznyelvi beszéd használata volt, amelyet a fénylő nem csak hogy nem vetett meg, hanem Vicki és más HKÉ-sek szerint is tűnt, hogy a saját korának és kultúrájának megfelelő nyelven beszélt hozzá. Ebben az epizódban Vicki féltékenységi rohamában letépte a gombokat és az összes csipkét egyik osztálytársa díszes ruhájáról. Mint később Greg Wilsonnak elmondta, a fénylő gyengéden megdorgálta ezért az impulzív viselkedésért, olyan módon, hogy szinte nevetni kezdett, és ez bizonyára minket is megnevettet.

- Vicki: *Olyan volt, mintha, éreztem volna Jézus megértését és együttérzését azzal kapcsolatban, hogy miért éreztem így, és miért tettem ezt. Olyan volt, mintha beszélgetett volna velem ez idő alatt. Azt mondta: "Igen, ez nem volt túl menő dolog."*

- Kérdező: *Tényleg?*

- Vicki: *A gondolat, ami eszembe jutott... amit mondott nekem, az volt, hogy "Igen, ez nem volt túl menő".*

- Kérdező: *Nem viccel velem, ugye?*

- Vicki: *Nem, pontosan ezt mondta.*

Amint Vicki belépett élményének túlvilági szegmensébe, tudatában volt annak, hogy vizuális érzékelésének természete teljesen megváltozott. Amikor életében először kapott vizuális információt a fizikai világról, ahhoz nehéz volt alkalmazkodnia és mélységesen zavarba ejtő volt, most viszont mindez könnyű és természetes volt számára. Így jellemezte nekünk, amikor erről a kérdéstről érdeklődtünk: az érzékelés itt "*közvetlenebb*" és "*tisztább*" volt. Valójában, folytatta Vicki, ez az ő szemében "*olyan volt, amilyennek lennie kell*". A vizuális ábrázolás a túlvilági birodalomban tehát többé nem fáradtságos vagy problematikus - egyszerűen csak úgy van, ahogy van.

Vicki azt állítja, hogy azonnal tudatában volt annak, hogy fákat, madarakat, füvet és virágokat látott, amelyek mind egyfajta természetfeletti pompában ragyogtak, és minden átható fényvel volt átitatva. De még így sem feltétlenül azonos a látomása azzal, amit egy látó személytől várnánk. Vicki például azt állítja, hogy nem tudta megkülönböztetni a látott tárgyak színét. Amikor megkérték, hogy írja le egy virág színét, csak ennyit tudott mondani:

„Különböző fényességük volt. Ez minden, amivel le tudom írni. És különböző árnyalatok voltak.... Én nem tudom, hogyan viszonyuljak a színekhez, de azt tudom, hogy különböző fényárnyalatok voltak..... (A virágok) a fény különböző fényességei voltak.”

Mindazonáltal úgy tűnik, hogy maguknak a tárgyaknak és a személyeknek az érzékelése Vicki számára vizuálisan normális volt. Beszámolt például arról, hogy látta az öt elhunyt személyt, akiket az életben ismert: a barátnőit: Debbyt és Diane-t, a gondozóit: Zilk urat és Zilk asszonyt, és a második élményében a nagymamáját, és "*intuitíve felismerte őket*". Ez annak ellenére volt így, hogy - ahogy Vicki állította - ezek a személyek ebben a környezetben másképp jelentek meg számára, mint az életút áttekintésben. Ebben a túlvilági birodalomban nem voltak jelen sem fizikai, sem mentális fogyatékoságok. "*Ott semmi baj nem volt velük*" - jegyezte meg Vicki. Már láttuk, hogy Vicki szerint a nevelőnője képes volt megerősíteni Debby és Diane általános fizikai leírását, amelyet Vicki állítása szerint az 1963-as HKÉ során róluk látott látomásából származott.

Talán a legrészletesebb leírást egy túlvilági személyről adott, a fénylényről, akiben Jézust ismerte fel. A Vickivel készített interjúnkban számos alapos kérdést tettünk fel neki arról, hogy

pontosan hogyan is nézett ki és hogyan lehetett biztos a személyazonosságában, kezdve a vele való első találkozással az 1963-as élményében.

- *Kérdező: Látott egy férfit, akit Jézusként azonosított és a Greggel készített interjúban elég pontosan leírta őt. Elmondaná, hogy mire emlékszik, hogy mit vett észre, amikor Jézust látta? Hogy nézett ki..., és így tovább?*

- *Vicki: Nagyon közel voltam hozzá. Valójában megölelt engem. Megölelt és éreztem a szakállát és a haját. Nagyon közel volt hozzám, igazából átölelt engem - ez az egyetlen szó, ami eszembe jut, hogy leírjam. Melegséggel és szeretettel és a tényleges fizikai jelenlétének érzésével vett körül.*

- *Kérdező: Mit vett észre a haján? Azt mondta, hogy érezte a szakállát és a haját. Milyen volt például a haja formája?*

- *Vicki: A haja nem volt teljesen egyenes, de nem is volt göndör. Elég durva volt.*

- *Kérdező: Hosszú volt vagy rövid?*

- *Vicki: Hosszú, a válla fölé ért.*

- *Kérdező: Látta a szemét is?*

- *Vicki: Átható tekintete volt. Olyan volt, mintha minden porcikámon átlátna, de... nem rossz értelemben. Olyan volt, mintha nem is tudtam volna hazudni semmiről, és ő ahova csak nézett ott mindent látott. Mégis mindent fel akartam fedni előtte.*

- *Kérdező: Volt rajta valamilyen ruha?*

- *Vicki: Igen, és a szakállában nagyon világos fények voltak. Mármost benne.*

- *Kérdező: Mint az ékszerek vagy a fénysugarak?*

- *Vicki: Olyan volt, mintha fény jött volna ki belőle.*

- *Kérdező: Szikrák vagy összefüggőbb fényformák? Talán ezt nehéz megválaszolnia.*

- *Vicki: Csak fény volt, ami magából a szakállból jött ki.*

- *Kérdező: Mi a helyzet a ruházatával? Milyen ruhája volt?*

- *Vicki: Semmi sem volt a lábán. Láttam az öt lábujját. Egyáltalán nem volt semmi a lábán. Volt rajta valami köntös, ami nem ért le egészen a lábáig. A térde alatt volt, de a bokája felett.... Nyitott volt, úgyhogy előlről látszott a mellkasa. Aztán a derékrészénél volt egy öv, és ez volt az egyetlen dolog, ami összetartotta. Egyáltalán nem volt rajta más rögzítő elem. Még az öve is, aláhulló végeivel szinte olyan volt, mintha élne.*

- *Kérdező: Vicki, ezt nem szkeptikus kérdésnek szánom, de előre szólok, hogy úgy hangozhat. Az a benyomás, amit Jézusról szerzett megfelelt-e a vele kapcsolatos elvárásainak, amit a Biblia olvasásából és esetleg a vallásos képzése más formáiból ismert?*

- *Vicki: Nem igazán tudom, mert nem tudtam elképzelni. Lehet, hogy ez nagyon hülyén hangzik, de mivel soha nem láttam, nincs róla igazi képem. Amúgy sem tudnám igazán felfogni, amit a Biblia mond róla.*

- *Kérdező: Amikor ezt az élményt átélte, még ha ez egy kinyilatkoztatás is volt az ön számára abból a szempontból, hogy korábban soha nem volt képe Jézusról, azonosította magát az ön számára Jézusként, vagy csak intuitíve tudta, hogy ő az?*

- *Vicki: Olyan volt, mintha intuitíve felismertem volna őt, és tudtam, hogy ő az. Azt is mondta nekem: "Most nem mehetsz az én Atyám házába".*

- *Kérdező: Vicki, hogyan közölte ezt önnel? Mentálisan? Telepatikusan?*

- Vicki: Szavakkal. Szavak voltak, de nem hangosak. Olyan volt, mintha közvetlenül az elmémbe szólt volna hozzám.

- Kérdező: Vicki, volt valami fényesség, ami Jézushoz kapcsolódott?

- Vicki: Sokkal inkább, mint ott bárki más esetén. Összességében Ő volt a legfényesebb az ottaniak közül.

- Kérdező: Nehéz volt ránézni arra a fényességre? Kellemtelen volt?

- Vicki: Nem. Nem volt kellemtelen, hanem hihetetlenül szép és meleg volt. Nagyon intenzív volt. Tudom, hogy nem tudtam volna elviselni, ha a rendes önmagam lettem volna, de mivel tudtam, hogy nem vagyok a rendes önmagam, tudtam azt is, hogy el tudom viselni.

Amikor megkérdeztük Vickit, vajon a Jézus kép, amellyel 1973-as tapasztalata során találkozott, ugyanaz vagy más, habozás nélkül így válaszolt: "Ugyanaz".

Vicki teljes vallomása arról, hogy mit vett észre a túlvilági tapasztalatok alatt mindkét HKÉ-je során, összhangban van azzal a feltételezéssel, hogy világos, részletes és természetesnek tűnő vizuális képet kapott az adott terület személyeiről és környezetéről. Az a tény, hogy nem volt képes megkülönböztetni a színeket abban a világban (és a fizikai világban sem volt képes erre), csak még hihetőbbé teszi a beszámolóját, mivel, mint mondja, nem volt korábbi alapja arra, hogy megértse a színek jelentését. Ugyanakkor nehéz értékelni az általa Jézusként értelmezett lényről alkotott képét. Egyrészt Vicki, mint mélyen vallásos ember, már gyermekkorában is biztosan ismerte a Jézusról szóló leírásokat. Másrészt azt állítja, hogy születése óta tartó vaksága miatt ezek a leírások soha nem alkottak összefüggő képet az elméjében Jézusról. Ha vallomását nemcsak őszintének, hanem igaznak is tekintjük, akkor az a tény, hogy a róla alkotott képe ilyen jól megfelel a hagyománynak, bizonyára olyan rejtély, amelyen érdemes elgondolkodni. Így csak annyit tehetünk, arra a következtetésre juthatunk, hogy függetlenül attól, hogy mi Vicki Jézusról alkotott képének forrása, a vele való érintkezéséről szóló beszámolója egy újabb ok arra, hogy azt feltételezzük, hogy amit Vicki a túlvilágon tapasztalt, azt látta is.

A fordító záró gondolatai és megjegyzés

Az "ars moriendi" tudásanyag a későközépkorban közismert volt (Polcz A., 1997). Ez a tudásanyag a mainál lényegesen stabilabb keresztény hittel alátámasztva több, mint 500 éven keresztül segítette a haldoklókat a jó halálra való felkészülésben és alapvető kézikönyve volt a lelkipásztoroknak a haldoklók felkészítésében, valamint vigasztalást, megnyugvást jelentett a hozzátartozók számára (Balogh F., 2004). Egyetértek Kovács Dénessel (2010), aki szerint az ars bene moriendi táblák a vallás képi jelrendszerével olyan leírást adnak a haldoklóban lejátszódó gondolat-, illetve érzélemvilágról, hogy érdemes „leporolni” őket. Ugyanakkor, figyelembe véve jelen társadalmunk többségében szekuláris szemléletmódját, az egyre kevésbé

ismert vallási szimbólumok és ősi tudás felelevenítésén kívül szükség van - ahogy Nemes László (2020) fogalmazott - egy modern Ars moriendi megalkotására is. A halálközeli élmények tudományos kutatása terén olyan mennyiségű tudás (pl. lektorált folyóiratokban és könyvekben) felhalmozódott anyag gyűlt össze, főként Raymond Moody (1975) korszakalkotó művének kiadását követően, hogy meg vagyok győződve arról, hogy ez a tudásanyag kulcsszerepet kap egy modern Ars moriendi megalkotásában. A test halálának ténye, amely életünk része, ugyanúgy megkerülhetetlen és elkerülhetetlen a mai modern ember számára, mint amilyen a középkori emberek számára volt. Úgy gondolom, hogy a jelen helyzetben az Egyház örökérvényű tanítását alapul véve tájékoztatást kell adnunk kortársaink számára arról, hogy mi vár rájuk a halál pillanatában. A spirituális tudás egyfajta szintézisére van szükség. Nyilván nem véletlen, hogy a HKÉ-t átélő személyek sok esetben számolnak be az un. életút áttekintésről, amely egyébként „különítélet” néven évszázadok óta jelen van a Katolikus Egyház tanításában. Idézet a Katolikus Egyház Katekizmusána Kompendiumából: „Az örök élet az, mely azonnal a halál után elkezdődik. Soha nem lesz vége. Mindenki számára különítélet előzi meg, melyet Krisztus mond ki, aki az élők és holtak bírója, és az utolsó ítélet fogja megpecsételni.” (ld. lenti weblinket). A Vicki Umipeg fent részletezett esetismertetésében szereplő életút áttekintés és az Egyház által tanított különítélet feltűnő hasonlósága nyilvánvaló (még a vak is látja) – és ez csak egy kiragadott példája a nyilvánvaló egyezéseknek.

A magyar fordítás, amely Prof. Dr. Kenneth Ring engedélyével kerül publikálásra, az alábbi könyv részleteit (22.-28., 41.-59. oldal) tartalmazza: Kenneth Ring and Sharon Cooper: *Mindsight - Near-Death and Out-of-Body Experiences in the Blind*, William James Center for Consciousness Studies, First Edition 1999.

IRODALOM

A Katolikus Egyház Katekizmusána Kompendiuma:

https://www.vatican.va/archive/compendium_ccc/documents/archive_2005_compendium-ccc_hu.html

BALOGH F-szerk. (2004) *Ars Moriendi – A meghalás művészete*. Arcticus kiadó, Budapest

DILLARD, A. (1975) *Pilgrim at Tinker Creek*. New York: Harper's Magazine Press

GREGORY, R. L. (1966). *Eye and brain*. New York: McGraw-Hill.

KOVÁCS D. (2010) Az „ars moriendi” táblák üzenete *Kharón Thanatológiai Szemle* 2010/4

MOODY, R. A., JR. (1975). *Life after life*. Atlanta: Mockingbird Books. (Magyarul: *Élet az élet után*, Ecclesia Szövetkezet, 2007)

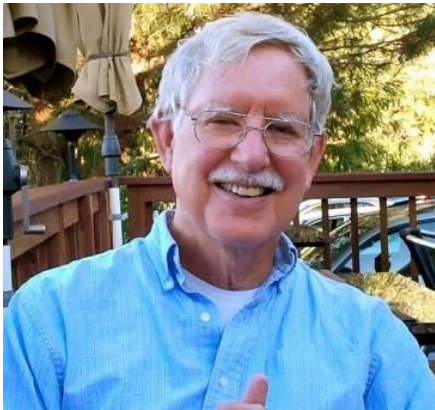
NEMES L. (2020) „Türelemmel viselt, hosszú betegség”- Erények az élet végén Kharón

Thanatológiai Szemle 2020/2

POLCZ ALAINE (1997) Együtt - a halálban és a gyászban. Kharón 1. évf. (1997. tél)

SENDEN, M. VON. (1960). Space and sight. New York: Free Press.

A szerzők affiliációja:

Dr. Kenneth Ring

A könyv első kiadásának idején Dr. Kenneth Ring a University of Connecticut emeritus professzora volt, jelenleg nyugállományban van (hivatalos weboldala: <http://kenring.org/>).

Dr. Sharon Cooper Dr. Ring egykori doktorandusz hallgatója a Mindsight c. könyvben leírt kutatások lezárulása és a doktori fokozat megszerzése óta gyakorló pszichológusként dolgozik Connecticut-ban.

Fordította:

Dr. Magyary István

habilitált egyetemi adjunktus

PTE KPVK

Alkalmazott Ontológiai Kutatócsoport

magyary.istvan@pte.hu